

Treball de Grau

Curs 2012-13

**PERVIVÈNCIA I ÚS D'ALGUNS TRETS DIALECTALS
DE LA MORFOLOGIA NOMINAL
EN UNA ÀREA DEL TARRAGONÍ**

ABEL CARRETERO ERNESTO

TUTOR: FRANCESC BERNAT I BALTRONS

Barcelona, juny del 2013

A tots els que dediquen
una part important
del seu temps a l'estudi
de la nostra llengua

Índex

1. Introducció.....	4
1.1. Interès del tema.....	4
1.2. Objectius.....	6
1.2.1. Objectius generals.....	6
1.2.2. Objectius específics.....	6
1.3. Hipòtesis.....	7
2. Marc de la recerca i bases teòriques.....	8
3. Metodologia i justificacions.....	9
4. Els estudis previs sobre el tarragoní.....	14
5. Tractament de les dades.....	19
5.1. Criteris de classificació i presentació de les dades.....	19
5.2. Anàlisi dels resultats.....	26
5.2.1. Variació generacional.....	26
5.2.2. Variació per sexes.....	31
5.2.3. Variació geogràfica.....	33
6. Conclusions.....	36
7. Bibliografia.....	39

1. Introducció

1.1. Interès del tema

La tradició de la dialectologia catalana ha consistit a fer treballs i anàlisis amb un abast territorial més o menys ampli (com l'*Atles Lingüístic del Domini Català*, l'*ALDC*, per exemple), i no ha dedicat tants esforços a estudis de caràcter més reduït. I davant la variació dialectal que existeix en la llengua catalana és necessari fer estudis d'àmbit regional¹ que abastin un territori molt petit perquè puguem disposar de dades i descripcions dialectals més detallades de les que ens ofereixen, entre d'altres, els atles lingüístics. Aquest és un dels motius, doncs, que justifica la necessitat de fer estudis a escala local.

El subdialecte tarragoní, de fet, ja va ser estudiat en profunditat l'any 1985, quan Daniel Recasens en va fer una monografia força extensa i àmplia, però que actualment, gairebé tres dècades després, ja ha quedat obsoleta. Cal actualitzar-la i intentar contrastar-ne les dades, sobretot tenint en compte que des d'aleshores tota la població que ha anat a l'escola ha après el català estàndard que s'hi ensenya des de principis de la dècada dels vuitanta.

Contràriament al que fa Recasens en el seu estudi, que se centra gairebé de manera exclusiva en informants d'edat avançada (Recasens 1985: 49), nosaltres pretenem donar una perspectiva variacionista a l'anàlisi d'aquest dialecte, mètode que ens permetrà de veure millor les possibles variacions del tarragoní actual respecte del que es parlava en l'època en què s'emmarca l'estudi de Recasens. A més, d'aquesta manera també podrem analitzar la llengua des de la perspectiva històrica.

Els trets que estudiem en aquest treball són els següents: les formes *naltros* i *valtros* corresponents a la primera i segona persones del plural dels pronoms personals forts,

¹ Entenem el terme *regional* seguint estrictament la definició que el DIEC2 dona del mot *regió*: 'Extensió de territori caracteritzada per certes circumstàncies físiques, biogeogràfiques, humanes, econòmiques o fins i tot, dins el territori de sobirania d'un estat, administratives'. És a dir, que no interpretem aquesta paraula amb cap connotació negativa al darrere, com es pot pensar en un primer moment en un àmbit d'estudi com el nostre, que no és la geografia, per exemple, disciplina en què aquest és un concepte clau.

les formes *aqueta* i *aquetes* per al femení dels pronoms demostratius de proximitat, la forma *lo* de l'article determinat masculí, els plurals dels mots *home* i *jove* amb el manteniment de la *n* etimològica llatina (*hòmens*, *jóvens*) i les formes plenes dels pronoms proclítics de primera i segona persones del singular (*me*, *te*).

Som conscients que el tarragoní, com a dialecte amb entitat pròpia, té alguns altres trets morfològics peculiars,² però donades les característiques d'aquest treball hem optat per la tria d'aquests cinc trets ara esmentats. Tot i així, creiem que són prou representatius pel que fa a les peculiaritats que presenta la parla pròpia del Camp de Tarragona.

D'aquests cinc trets alguns són compartits amb el català nord-occidental (el plural acabat en *-ns*, l'article *lo* i l'ús de les formes plenes dels pronoms clítics), les formes *naltros* i *valtros* també són pròpies d'altres zones del domini lingüístic, com Campmany, Figueres, Igualada, Sóller i Eivissa, segons el DCVB, i les formes *aqueta* i *aquetes* són exclusives del tarragoní. Aquests trets, doncs, són alguns dels que diferencien el tarragoní de la resta de dialectes del bloc oriental.

Per acabar la introducció del treball, vull expressar el meu agraïment a Francesc Bernat, el tutor d'aquest estudi, que dia rere dia ha estat la meva ombra en tot allò que ha calgut, i m'ha esperonat en els moments de màxima foscor —que no han estat pocs—. Els comentaris de Lluís Pla han estat molt útils per millorar la qualitat del text. No cal dir que qualsevol error que aparegui en les pàgines que segueixen és exclusivament responsabilitat de l'autor. Finalment, també vull agrair als setanta-dos entrevistats la paciència que van tenir durant les entrevistes, que no han estat en va.³ Els meus pares també han estat un suport molt important i necessari.

² N'és un exemple l'absència de la marca d'infinitiu, per exemple, la qual cosa implica que l'ús dels pronoms clítics sigui sempre amb la forma reduïda (no pas la plena, com propugna la normativa) en posició enclítica.

³ Especialment a RMR, de Perafort, que es va implicar en la recerca d'informants tan intensament com si el treball fos seu

1.2. Objectius

1.2.1. Objectius generals

Com a objectius generals, pretenem, en primer lloc, contribuir a l'actualització dels estudis de dialectologia catalana, la majoria dels quals es basen en dades i treballs realitzats durant les dècades de 1970 i 1980, i alguns fins i tot són anteriors a aquestes dates.

En segon lloc, volem aportar dades que exemplifiquin la variació que existeix actualment en la llengua catalana.

1.2.2. Objectius específics

Més específicament, tenim la intenció d'aportar dades referents a la vitalitat dels trets estudiats en la parla tarragonina actual, considerant els factors de la variació geogràfica, la variació generacional i la variació per sexes. Per tant, volem que sigui una aproximació a la situació actual i a les tendències futures de la parla.

A més, volem oferir dades que enriqueixin els coneixements sobre la morfologia nominal de la llengua catalana i la variació existent en aquest dialecte concret del català.

Finalment, pretenem establir quin és el factor més decisiu que explicaria els possibles canvis lingüístics que s'estan produint en el tarragoní: l'edat, el sexe o la variació geogràfica.

1.3. Hipòtesis

El nostre treball parteix, bàsicament, de dues grans hipòtesis.

En primer lloc, volem saber si la població jove tarragonina ja no conserva (o alterna, en tot cas, amb les formes estàndard) alguns dels trets propis de la morfologia nominal d'aquesta àrea i, si és el cas, doncs, si s'està produint —o s'ha produït, en alguns casos— un canvi lingüístic cap a l'estandardització. Si aquest fos el cas, és a dir, si no es mantenen alguns trets, aleshores volem conèixer si els factors determinants han estat la llengua normativa a l'escola i als mitjans de comunicació.

En segon lloc, pretenem demostrar que la hipòtesi de Daniel Recasens segons la qual el riu Francolí ha estat un accident geogràfic que ha ocasionat diferències lingüístiques importants en l'evolució lingüística del Camp de Tarragona no és vàlida (o prou vàlida, si de cas) per als trets de la morfologia nominal que hem estudiat i per a les poblacions que hem investigat.

2. Marc de la recerca i bases teòriques

El marc de la recerca d'aquest estudi és una combinació de dues disciplines. D'una banda, és un treball de recerca geolingüística, ja que estudia la llengua en la seva distribució espacial. D'altra banda, també és un estudi de caràcter sociolingüístic, atès que té en compte el sexe i l'edat dels informants. Pel que fa a l'edat, també se'l pot considerar un estudi diacrònic, ja que abasta tres generacions diferents.

Per tant, la variació lingüística és estudiada des de dues vessants: la sociolingüística i la geografia lingüística o dialectologia. La nostra recerca, a més, també incideix en l'àmbit de la morfologia nominal, perquè n'estudiem alguns dels trets més característics.

Aquest treball, però, es desmarca de la dialectologia tradicional. Ens remetem a les següents paraules de Jordi Colomina per refermar la nostra postura:

Les principals mancances de la dialectologia tradicional foren el fet de limitar-se a un simple descriptivisme de fenòmens aïllats, la falta d'atenció a la variació social i estilística i als parlars urbans, i la resistència a integrar-se dins els nous corrents teòrics de la lingüística.

(Colomina 1999: 19)

Així mateix, també ens referim novament a Colomina per justificar el caràcter sociolingüístic d'aquest estudi:

L'estudi de la variació social de la llengua va rebre un impuls decisiu gràcies a l'obra de William Labov, que es pot considerar una ampliació i aplicació pràctica de les idees exposades en el treball clàssic de Weinreich-Labov-Herzog sobre els fonaments empírics d'una teoria del canvi lingüístic. La idea bàsica d'aquests autors és que la variació lingüística és ordenada i inherent al sistema, i que hi ha una correlació entre la variació lingüística i variables independents de tipus social com la classe socioeconòmica, el sexe, l'edat, la raça i l'estil. Per a Labov, és possible estudiar l'evolució dels canvis lingüístics en la sincronia, en temps aparent, mitjançant l'estudi dels canvis en progrés a través dels diversos grups socials d'una comunitat de parla.

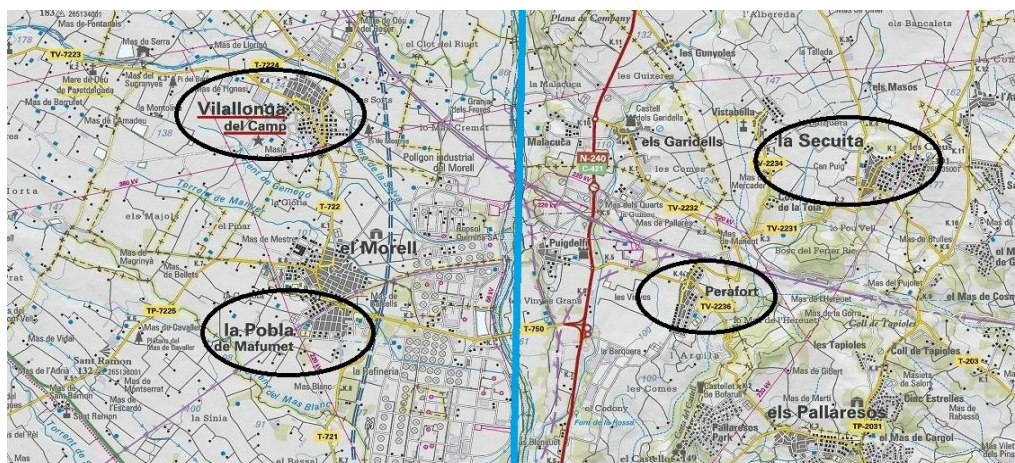
(Colomina 1999: 39)

3. Metodologia i justificacions

La metodologia principal del treball es basa en l'entrevista semidirigida,⁴ en què l'enquestador pregunta a l'enqu Coastat sobre diverses qüestions relacionades amb la seva vida (com la família, la feina, les aficions, els viatges, etc.). D'aquesta manera, el parlant sol usar els mots que contenen els trets que estudiem, i a partir d'aquí podem desenvolupar el nostre estudi.

El treball, com ja hem avançat, inclou diverses variables. Primer, un estudi generacional: abasta tres franges d'edat, les compreses entre els 18 i els 23 anys; els 45 i els 50; i els 75 i els 80, aproximadament.⁵ En segon lloc, un estudi per sexes: tres persones de cada sexe en cada una de les tres franges d'edat. I finalment, l'estudi d'una àrea geogràfica: Perafort, la Secuita, la Pobla de Mafumet i Vilallonga del Camp. Els dos primers pobles estan situats a la banda de Llevant del riu Francolí, i els dos darrers a Ponent (imatge 1). Tots quatre pobles es troben situats a l'extrem nord del Tarragonès, de manera que delimiten tant amb el Baix Camp (la Pobla i Vilallonga) com amb l'Alt Camp (Perafort i la Secuita).

Imatge 1. Mapa de la zona estudiada (orientació: N)

Font: ICC

⁴ Per tant, en cap cas no es fan preguntes de manera directa sobre cap dels trets que estudiem.

⁵ Som conscients que aquest *aproximadament* pot desconcertar el lector. Volem dir que en alguns casos no hem pogut seguir de manera estricta aquest propòsit: els pobles que estudiem són força petits, i si tenim en compte que no tothom ha nascut al poble, ja que molts habitants vénen de fora, les possibilitats de trobar gent entre aquestes franges d'edat disminueixen considerablement. I encara més entre la població gran, la franja en què hem hagut de fer més excepcions.

Si fem els càlculs corresponents, doncs, el nombre total d'entrevistes realitzades és de setanta-dos, divuit en cada un dels pobles. En aquest sentit, malgrat que no són dades totalment representatives, sí que ens permetran de fer una aproximació a la situació present i a les tendències futures de la parla tarragonina.

A partir de les entrevistes hem anotat totes les paraules o formes que els enquestats han utilitzat i que ens donen la informació que necessitem. Si algunes paraules no apareixen, la conversa sempre es pot redirigir cap allà on sigui necessari per tal que l'informant es vegi forçat a fer ús de les formes que es volen estudiar. La redirecció es fa a través d'un seguit de preguntes pensades expressament per acabar de treure aquella informació que encara no hagi estat dita.⁶

Les entrevistes han estat gravades, cosa que ens ha permès d'escoltar-les posteriorment per completar totes aquelles dades que en el moment de fer-les o bé no havíem pogut sentir satisfactòriament o bé simplement ens havien passat desapercebudes a causa de la velocitat de parla de l'enquestat.⁷

Hem escollit tres franges d'edat per un motiu, principalment: perquè si volem comprovar que realment la llengua està patint variació, que és una de les nostres hipòtesis, necessitem partir de diversos moments de la història recent per poder-ho comprovar i estudiar. En aquest sentit, doncs, hem cregut necessari establir aquesta gradació entre els anys escollits: els de la primera franja són els fills dels de la segona i els néts dels de la tercera.⁸ Per tant, aquesta diferència ens podrà permetre, més endavant, d'intentar fer alguna predicció sobre quin pot ser el futur del dialecte.

Quant a la diferència per sexes, ens hem decantat per l'opció d'enquestar tant homes com dones, sobretot, per dos motius. En primer lloc, perquè possiblement hi hagi

⁶ Tot i així, en alguns casos —molt pocs, val a dir— no hem aconseguit alguna de les respostes que buscàvem.

⁷ Cal considerar, però, que de les setanta-dues entrevistes que hem dut a terme, n'hi ha sis que no han estat gravades: una perquè un dels parlants es va mostrar agressiu davant d'aquesta possibilitat, i les altres cinc a causa de diversos problemes tècnics, tant amb la bateria com amb altres qüestions que no hem arribat a esbrinar.

⁸ Evidentment hi pot haver alguns casos excepcionals, però en general creiem que les diferències d'edat són prou vàlides per pensar en aquest pressupòsit.

algunes diferències lingüístiques entre ambdós sexes, i en cas que això sigui així podrem intentar d'establir-les. Segonament, perquè en la dialectologia tradicional s'ha tendit a escollir com a informants vàlids únicament els homes,⁹ i creiem que en el nostre cas les dones també hi han de ser representades.

A banda, també s'ha tingut molt en compte el nombre d'informants per a cada franja, ja que tampoc no és una qüestió secundària. Per tal de no caure en una certa escassetat de dades i també amb la intenció que sigui possible de fer-ne una anàlisi prou acurada, hem decidit que la quantitat més adequada a les característiques de l'estudi és de tres informants. És el primer nombre imparell després de l'1, de manera que si observéssim un comportament molt allunyat en cas que només en tinguéssim dos, el tercer ens pot servir per acabar d'afinar en les tendències lingüístiques predominants.

La justificació de la tria de les localitats respon, primer de tot, a un criteri personal de l'autor del treball que teniu a les mans: el seu poble de naixement és la Pobla de Mafumet, i la vinculació a aquest territori —al Camp de Tarragona, en general— és tal que s'ha decantat per realitzar l'estudi en aquesta zona geogràfica del domini lingüístic català.

A partir d'aquí, doncs, havíem de veure com s'ampliava l'abast territorial del treball, de manera que vam decidir eixamplar la xarxa geogràfica fins a Vilallonga del Camp. I com que les dades de dos pobles podien resultar insuficients, vam decidir de triar dues localitats més. Llavors, guiant-nos per la hipòtesi de Daniel Recasens sobre la importància del riu Francolí a l'hora de delimitar el dialecte tarragoní, vam decidir escollir dos pobles més de l'altra banda del riu: Perafort i la Secuita.

Per tal de ser equitatius i no triar localitats molt diferenciades les unes de les altres, a la següent taula presentem les dades de població del Padró Municipal de l'any 2012 de cada un d'aquests pobles.

⁹ En aquest cas també es creia que com més grans millor, i que com menys estudis tinguessin encara més ideal. Posteriorment s'ha desmentit aquesta falsa creença general, i actualment en tots els estudis dialectals que es fan s'inclouen persones tant del sexe masculí com femení.

Taula 1. Dades de població

Població	Habitants
Perafort	1.264
La Pobla de Mafumet	2.948
La Secuita	1.607
Vilallonga del Camp	2.204

Font: Idescat

Certament, encara que entre Perafort i la Pobla hi ha 1.700 habitants de diferència, la població d'aquesta segona localitat no supera els 3.000 habitants, de manera que creiem que cal considerar-la, també, d'àmbit rural. Tot i així, intuïm que aquesta diferència s'explica per la major industrialització de la zona, a causa de la instal·lació de la petroquímica al llarg dels anys setanta del segle passat.¹⁰

Més enllà d'aquestes justificacions de caràcter personal, hem de tenir molt en compte una de les aportacions de Daniel Recasens, la qual ja hem esmentat com una de les hipòtesis principals del nostre treball:

Provaré de demostrar en aquest treball que una anàlisi de fets lingüístics tampoc no permet de considerar el Tarragonès com a àrea comarcal definida. Si entenem que les dades lingüístiques pròpies d'una contrada reflecteixen la presència d'un contacte secular entre els seus habitants així com l'acció continuada de factors extralingüístics d'importància estructural (geogràfics, històrics), caldrà concloure que tampoc els aspectes de contacte humà no han fet del Tarragonès una comarca. Efectivament, deixaré clar que el Tarragonès resta fragmentat en subàrees lingüístiques establertes per feixos d'isoglosses que separen precisament solucions pròpies d'ambdós blocs dialectals del català, oriental i occidental. Aquesta partició coincideix amb el límit entre les subcomarques tradicionals del Baix Camp i l'Alt Camp i, per tant, no permet d'integrar els pobles del Tarragonès en una mateixa realitat lingüística.

(Recasens 1982: 182)

Per tant, partint de l'argumentació que el Tarragonès no és una comarca com l'Alt i el Baix Camp —les tradicionals, segons diu Recasens—, ens hem d'atènyer a la idea que les diferències lingüístiques poden ser importants entre un costat i l'altre del Francolí. En l'estudi del 1985 Recasens explica a què es deu aquesta diferenciació:

¹⁰ Caldrà tenir en compte, en aquest sentit, possibles repercussions lingüístiques d'aquest major creixement demogràfic de la Pobla. Malgrat tot, creiem que encara és aviat per detectar-hi canvis lingüístics, atès que el major creixement s'ha produït gairebé exclusivament en l'última dècada. I, no cal oblidar-ho, aquest canvi de població és degut, també, a la vinguda de gent d'altres territoris, tant catalanoparlants com castellanoparlants, de manera que el contacte entre varietats catalanes i el castellà és més que evident —i inevitable—.

Tradicionalment, el riu Francolí ha estat considerat com a element geogràfic de separació entre les delimitacions de l'Alt Camp i el Baix Camp [...]. Encara que molts especialistes, i nosaltres d'acord amb ells, considerin el Camp com a entitat comarcal homogènia sense subdivisions comarcals internes, sembla correcte afirmar que les terres emplaçades a l'esquerra del Francolí, fins a la serralada de Ponent que fa de límit occidental, comparteixen una fisonomia diferent de les terres situades a la dreta de l'esmentat riu. Tot un plegat de fets lingüístics confirmen aquesta caracterització diferencial. Des d'una perspectiva econòmica, el predomini del cultiu de l'avellana al Baix Camp en contraposició amb el de la vinya a l'Alt Camp, així com la direcció oposada que ha pres el moviment d'expansió comercial a partir d'ambdues delimitacions, demostren que la diferenciació intracomarcal té bon fonament.

(Recasens 1985: 9)

En qualsevol cas, cal que tinguem ben present que l'estudi de Recasens sobre el tarragoní es basa en fonètica, morfologia, sintaxi i lèxic, motiu pel qual les diferències que observa entre una banda i altra del Francolí poden estar més justificades i poden ser més freqüents i clares que en el nostre cas, en què tan sols ens fixem en cinc aspectes morfològics. A més, el seu estudi abasta una xarxa territorial força més àmplia que el nostre, de manera que les dades que recull d'un i altre costat del riu són més nombroses i representatives.

4. Els estudis previs sobre el tarragoní

Com ja hem dit, el tarragoní Daniel Recasens és qui ha estudiat en profunditat el dialecte propi del Camp de Tarragona. Els seus estudis, però, van ser duts a terme a finals dels anys setanta i a principis dels vuitanta. L'obra més destacada i completa que va publicar és *Estudi lingüístic sobre la parla del Camp de Tarragona* (la seva tesi doctoral), l'any 1985. Ara bé, no només ens referirem a aquest estudi, sinó també a *Caracterització de la parla del Camp de Tarragona a la delimitació del Tarragonès*.

Tot i les grans aportacions de Recasens, el primer gran estudiós a qui cal tenir en compte és Antoni M. Alcover, el gran dialectòleg de finals del segle XIX i principis del XX i un dels artífexs del major diccionari en llengua catalana, el gran *Diccionari català-valencià-balear*. La principal font de dades recollides per Alcover a la qual hem accedit és els *Quaderns de camp*, a través del portal d'internet dirigit per la professora Maria Pilar Perea. L'adreça és la següent: alcover.iec.cat.

Per tal de no excedir-nos en l'extensió i perquè la informació que oferim pugui ser presentada tan còmodament com sigui possible, a continuació exposem un seguit de quadres que recullen tota aquella informació que els *Quaderns de camp* ofereixen sobre el tarragoní.¹¹ No totes les dades són recollides per Alcover, sinó que també n'hi ha de recopilades per Francesc de B. Moll.

També ens limitem estrictament a la recopilació de tota la informació que hem trobat sense fer-ne cap comentari qualitatiu o quantitatiu, ja que si ho féssim ens allargaríem més del que és convenient per a un estudi d'aquestes característiques. Per tant, és simplement una presentació de les dades dialectals rellevants que existeixen sobre la parla tarragonina.

¹¹ Atès que el nostre estudi se centra exclusivament en quatre poblacions del límit nord del Tarragonès, Alcover no va recollir dades de cap d'aquestes quatre localitats. Per tant, el que hem fet és compilar totes les dades de qualsevol població del Camp de Tarragona (inclosa la Conca de Barberà) i voltants, com el Penedès, per exemple, ja que il·lustra les possibles diferències entre ambdós territoris.

Primera i segona persones del plural dels pronoms personals

Quadern	Any	Localitat	Comarca	Forma recollida
II	1918	Reus	Baix Camp	nàntrus, valtrus
II	1918	Tarragona	Tarragonès	nantrus, naltrus, valtrus
VII	1902	Tarragona	Tarragonès	naltrus, nantrus, valtrus
VII	1902	Santa Coloma de Queralt	Conca de Barberà	naltris, nantris = naltres, nantres (noltros)
VIII	1902	Penedès	Penedès	nosaltrus
VIII	1902		Alt Penedès	naltrus, valtrus
VIII	1902		Baix Penedès	naltrus, valtrus
VIII	1902		Conca de Barberà	nantrus = naltrus
XXIII	1921	la Selva del Camp	Baix Camp	nantrus: nosaltres; valtrus: vosaltres.
XXIII	1921	Santa Coloma de Queralt	Conca de Barberà	nantrus, baltrus, nantris, baltris

Demostratius femenins de proximitat

Quadern	Any	Localitat	Comarca	Forma recollida
Libreta VIII (conj.)	1909-1921	Reus	Baix Camp	[ə]ke[ɨ]us versus dí[ɣə]ls, aquei[ʃə]s di[ɣə]l[ə]s

Article determinat

Quadern	Any	Localitat	Comarca	Forma recollida
II	1918	Reus	Baix Camp	lu cap, lu cel
II	1918	l'Espluga de Francolí	Conca de Barberà	lu pare, lu pari
VII	1902	Tarragona	Tarragonès	usen l'article «lo» y no «el»
VIII	1902	Reus	Baix Camp	lu pare (y tots los articles «lo»)
VIII	1902		Camp de Tarragona	han perdut l'article personal «En» y «Na» y diuen «lo Pere», lo Tomàs. Camp de Tarragona (no dins la ciutat)
VIII	1902	Barberà de la Conca	Conca de Barberà	usen l'article «lo» y no «el»
VIII	1902	Santa Coloma de Queralt	Conca de Barberà	usen l'article «lo» y no «el». Santa Coloma y sa comarca
IX	1902	el Vendrell	Baix Penedès	usen l'article «el» y no «lo»
IX	1902		Penedès	usen l'article «el» y no «lo»
XXIII	1921	la Selva del Camp	Baix Camp	no usen l'article «el», sino «lo»
XXIII	1921	la Selva del Camp	Baix Camp	luz b[ɛ]ns
Libreta VIII (conj.)	1909-1921	Reus	Baix Camp	lu Pere, lu Bernat
Libreta VIII (conj.)	1909-1921	Valls	Alt Camp	lu llibre, lus llibres, els llibres

Formació del plural dels antics proparoxítons llatins

Quadern	Any	Localitat	Comarca	Forma recollida
II	1918	Tarragona	Tarragonès	hom[ə], hom[ə]ns; jo[βə], jo[βə]ns
VII	1902	Tarragona	Tarragonès	home, homens
XVII	1921	Vilafranca del Penedès	Alt Penedès	h[ɔ]m[ə] - h[ɔ]m[ə]; [dʒ]o[βə] - [dʒ]o[βə]ns
XVIII	1921	Santa Coloma de Queralt	Conca de Barberà	bestians, pl. de bèstia

Pronoms proclítics

Quadern	Any	Localitat	Comarca	Formes
II	1918	Tarragona	Tarragonès	më, ëm, t[ə], [ə]t, [ə]s, s[ə] diran
II	1918	Tarragona	Tarragonès	[ə]n bols o no'n bols; n[ə]/ën tens
VIII	1902	Reus	Baix Camp	ne sap (axí metex diuen «en» sap)

A banda d'aquestes dades extretes dels *Quaderns de Camp*, tenim altres estudis lingüístics que ens ofereixen, indirectament, dades dialectals que ens són útils per al nostre treball. És el cas dels atles lingüístics. A continuació, en una altra taula, resumim breument el que hem extret de l'*Atles Lingüístic del Domini Català* (ALDC)¹² i del *Petit Atlas Lingüístic del Domini Català* (PALDC).

Atles	Volum	Mapa	Localitat	Forma
ALDC	I	1	Tarragona	mə 'rɔðə
ALDC	I	1	Alió	əm 'rɔðə
ALDC	I	11	Alió, Cambrils, Tarragona	təŋka lz 'uʎs
ALDC	I	73	Alió, Cambrils	lu 'fəl
ALDC	III	526	Alió	lu kumbɾə'ɣa
ALDC	III	536	Tarragona	əl rək'to
ALDC	III	560	Alió, Tarragona	əl ti'o
ALDC	III	562	Cambrils	lu 'rejs
ALDC	III	570	Cambrils	lu ðia 'krusis
ALDC	III	570	Alió	əl kəl'vari

¹² Els punts d'enquesta són els següents: Tarragona (Tarragonès), Alió (Alt Camp) i Cambrils (Baix Camp). Un cop més cap d'aquestes poblacions no forma part del nostre estudi, però creiem igualment molt important de comprovar quines són les respostes que ofereixen en tant que poblacions de parlar tarragoní.

ALDC	III	614	Cambrils	əmb əl ˌpɛw kuj'ʃɛt
ALDC	III	659	Cambrils	lu 'karu
ALDC	IV	764	Tarragona	əl mew 'ðiə
PALDC	I	38	Tarragona	es xucla el dit
PALDC	I	38	Resta del Camp	se xucla el dit

L'estudi més complet i ampli de Recasens és l'obra *Estudi lingüístic sobre la parla del Camp de Tarragona*, de la qual ens hem servit de la següent informació, que il·lustra el que l'autor va detectar coma trets de la parla tarragonina ara fa prop de trenta anys.

Sobre els pronoms personals, Recasens afirma que “Alternen pertot *naltros*, *nantros*. Trobem ocasionalment la forma *nosaltres*” (Recasens 1985: 169).

Pel que fa als demostratius, diu que “Molt més fixa és la distribució de les variants *aqueta*, *aquetes*, úniques a tot el Baix Camp llevat de B.C.: Vd, i *aquesta*, *aquestes*, exclusives a l'Alt Camp i al Tarragonès [...]. Es produeix alternança de variants, amb predomini manifest per part d'*aqueta*, *aquetes*, als pobles emplaçats entre les dues zones esmentades —A.C.: Av, Ma; Ts.: Mr, Vg, Vs, Cj, T, Pa”¹³ (Recasens 1985: 168).

Sobre el plural en *-ns*, segons Recasens “Els acabaments *-ns* de proparoxítons llatins afecten amb percentatges elevadíssims *cove*, *rave*, *home* i *jove*” (Recasens 1985: 165).

Amb referència als clítics, “L'ús preverbal de les antigues formes plenes en lloc de les corresponents variants reforçades té una acceptació molt elevada al Camp” (Recasens 1985: 156).

Quant a l'article determinat, “les variants *el*, *els* - *lo*, *los* són usades com a al·lomorfs lliures a la immensa majoria de poblacions del Camp; *lo*, *los* predominen entre parlants d'edat avançada i són cada cop menys utilitzades per les joves generacions” (Recasens 1985: 167).

¹³ Les poblacions són, respectivament: (Alt Camp, A.C.) Alcover, la Masó; (Tarragonès, Ts.) el Morell, Vilallonga del Camp, Vila-seca, la Canonja, Tarragona i els Pallaresos.

No obstant això, també ens hem de referir a una de les aportacions prèvies que Recasens va fer a l'estudi de l'any 1985, l'article *Caracterització de la parla del Camp de Tarragona a la delimitació del Tarragonès*. En resumim a continuació la informació més rellevant per al nostre treball.

Sobre l'article determinat, Recasens observa que “la forma d'article de caràcter dialectal occidental *lo* és ben vigent al Camp, entre les generacions de gent d'edat avançada, i d'ús exclusiu a Vilallonga i la Canonja” (Recasens 1982: 188).

A banda, també comenta que “La variant de demostratiu *aqueta*, considerada com a característica del Camp per Veny (*Els parlars*, p. 31), si bé possiblement documentada també en català occidental, és única a Tarragona i predominant a Vila-seca, la Canonja, el Morell i Vilallonga mentre que a la resta del Tarragonès hom coneix exclusivament *aquesta*” (Recasens 1982: 188).

Pel que fa als clítics, afirma el següent: “Així mateix, cal destacar que les formes pronominals plenes amb caràcter occidental *se*, *ne* en posició preverbal són vigents a tot el Camp, llevat de viles orientals com la Riera i l'Argilaga on han estat substituïdes per *es*, *en* (variants de caràcter dialectal oriental central)” (Recasens 1982: 189).

5. Tractament de les dades

5.1. Criteris de classificació i presentació de les dades

Amb la intenció de facilitar l'anàlisi de les dades i per tal d'aconseguir-ne una visualització ràpida, a continuació es presenten quatre taules que intenten resumir de manera molt sintètica però completa totes les dades que hem recollit mitjançant les setanta-dues entrevistes.

Hi ha una taula per a cada poble, ordenats alfabèticament. En aquestes taules hi són perfectament delimitades les següents parts: trets morfològics (columna esquerra), generació (files horitzontals, una per a cada una de les generacions) i sexe (subdivisió en dues parts dins de cada fila de la generació). Prèviament, però, fem una breu introducció d'un únic paràgraf tot just a la part inferior de cada taula, de manera que en puguem tenir una visió global ja d'entrada.¹⁴

Perquè la lectura de totes les dades pugui ser còmoda hem optat per usar l'asterisc (*) en totes aquelles respostes que són úniques, és a dir, en què el parlant no ha usat cap altra forma més que aquella durant l'entrevista.¹⁵ En els casos en què l'informant ens ha donat més d'una resposta, i tenint en compte que només poden ser dues, hem posat entre parèntesis el nombre de vegades que diu una i altra forma sobre el total, de manera que sumant l'aparició d'una i altra hem d'obtenir el segon nombre del parèntesi. A més, en els casos en què ens falta alguna resposta d'algun tret concret hi hem posat una X. En cada un dels pobles enumerem els informats de la següent manera: H1, H2, etc. per als homes i D1, D2, etc. per a les dones; i G1, G2 i G3 per a les generacions, sent G1 els més joves i G3 els més vells.

Pel que fa a l'apartat 5.2., en el qual s'analitzen les dades, l'estructura que se segueix és la següent: hi ha tres grans apartats, un per a cada variable del nostre estudi. En

¹⁴ Partim del pressupòsit, en aquest cas, que les formes *hòmens* i *jòvens*, d'una banda, i *lo*, de l'altra, ja s'han perdut entre la G1. Per aquest motiu ja no ens hi referim en aquesta primera aproximació.

¹⁵ Cal tenir en compte que hi ha un aspecte que pot resultar enganyós: l'asterisc vol dir que és l'única resposta apareguda, però tant pot ser que un informant l'hagi dita una única vegada com en més d'una ocasió, sense considerar el nombre total.

primer lloc, una anàlisi generacional conjunta de totes les poblacions; segonament, el mateix tipus d'anàlisi però diferenciant ambdós sexes; en tercer lloc, fem una anàlisi de la variació geogràfica.

En totes tres anàlisis hem intentat ser al més precisos possible, sempre tenint en compte el context, de manera que ens hem guiat pels comportaments generals que s'hi observen. Per tant, no entrem en detalls i precisions que ens farien perdre el rumb, motiu pel qual no hem considerat l'opció de detenir-nos en qüestions que no han de passar per davant de la visió generalista i global que volem donar a l'estudi.

Finalment, i per tal de no tallar les taules per la meitat, la qual cosa en dificultaria la lectura, hem iniciat cada una de les quatre taules en una pàgina nova.

PERAFORT

	Generació 1 (G1)		Generació 2 (G2)		Generació 3 (G3)	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Pronoms personals	H1: naltros* H2: naltros (1/2); nosaltres (1/2) H3: naltros*	D1: naltros* D2: naltros* D3: naltros*	H1: naltros (3/4); nosaltres (1/4) H2: naltros* H3: naltros*	D1: naltros* D2: naltros* / valtros* D3: naltros (7/9); nosaltres (2/9)	H1: naltros* H2: naltros* / valtros* H3: naltros*	D1: naltros* D2: naltros* / valtros* D3: naltros* / valtros*
Demonstratius femenins	H1: aqueta (2/5); aquesta (3/5) / aquestes (1/2); aquestes (1/2) H2: X H3: aquesta* / aquestes*	D1: aqueta* / aquestes* D2: aqueta (1/2); aquesta (1/2) D3: aqueta (2/4); aquesta (2/4)	H1: aquesta* / aquetes* H2: aqueta* H3: aqueta* / aquetes*	D1: aqueta (5/7); aquesta (2/7) / aquestes (1/2); aquestes (1/2) D2: aqueta* D3: aqueta (5/8); aquesta (3/8)	H1: aqueta (1/3); aquesta (2/3) / aquestes* H2: aquesta* / aquestes* H3: aqueta (2/5); aquesta (3/5) / aquetes*	D1: aqueixa* D2: aquestes* D3: aqueta (3/8); aquesta (5/8) / aquetes (2/3); aquestes (1/3)
Plural en -ns	H1: homes* H2: homes* H3: joves*	D1: homes* D2: homes* D3: X	H1: hòmens* H2: homes* H3: X	D1: hòmens* / jóvens* D2: hòmens* D3: hòmens*	H1: hòmens* H2: hòmens* H3: X	D1: hòmens* D2: X D3: jóvens*
Formes dels pronoms clítics	H1: em (3/11); me (8/11) / et (1/4); te (3/4) H2: em (14/16); me (2/16) / et (3/8); te (5/8) H3: em (1/22); me (21/22) / et (1/6); te (5/6)	D1: em (1/6); me (5/6) / te* D2: em (1/2); me (1/2) / et (1/5); te (4/5) D3: em (3/4); me (1/4) / 2a X	H1: em (1/11); me (10/11) / et (3/10); te (7/10) H2: em (8/21); me (13/21) / te* H3: em* / et (1/6); te (5/6)	D1: em (2/5); me (3/5) / te* D2: me*; te* D3: em (5/13); me (8/13) / et (1/14); te (13/14)	H1: em (3/8); me (5/8) / et* H2: em (12/13); me (1/13) / et (7/13); te (6/13) H3: em* / et*	D1: em (9/11); me (2/11) / et (2/3); te (1/3) D2: em (2/4); me (2/4) / te* D3: me* / te*
Article determinat	H1: el* H2: el* H3: el*	D1: el* D2: el* D3: el*	H1: el* H2: el (30/31); lo (1/31) H3: el*	D1: el* D2: el* D3: el (45/46); lo (1/46)	H1: el* H2: el* H3: el*	D1: el (14/39); lo (25/39) D2: el* D3: el (32/33); lo (1/33)

Hi ha un predomini quasi total de les formes *naltros* i *valtros*. Els demostratius femenins presenten molta variació, de manera que veiem difícil poder establir-ne un comportament regular. La *n* etimològica del plural als mots *home* i *jove* es manté encara en la G2 i la G3. Els clítics, igual que els demostratius, també presenten tanta variació que no podem definir-ne cap regla fixa d'ús. La forma *lo* gairebé no apareix, ni tan sols a la G3.

LA POBLA DE MAFUMET

	Generació 1		Generació 2		Generació 3	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Pronoms personals	H1: nosaltres* H2: naltros* H3: naltros*	D1: naltros* D2: naltros (2/4); nosaltres (2/4) / valtros (2/4); vosaltres (2/4) D3: naltros (3/6); nosaltres (3/6) / valtros (1/2); vosaltres (1/2)	H1: nosaltres* H2: naltros* H3: naltros*	D1: naltros* D2: naltros (1/8); nosaltres (7/8) D3: naltros (7/20); nosaltres (13/20)	H1: naltros* H2: naltros* H3: naltros* / valtros*	D1: naltros* / valtros* D2: naltros* D3: naltros*
Demostratius femenins	H1: aqueta* / aquetes* H2: aqueta* H3: aquetes (3/4); aquestes (1/4)	D1: X D2: aqueta (2/5); aquesta (3/5) / aquestes* D3: aqueta (1/5); aquesta (4/5) / aquetes (3/6); aquestes (3/6)	H1: aquesta* H2: aqueta (9/11); aquesta (2/11) / aquetes (9/11); aquestes (2/11) H3: aqueta (1/2); aquesta (1/2) / aquestes*	D1: aqueta (1/2); aquesta (1/2) / aquetes (1/3); aquestes (2/3) D2: aqueta (3/4); aquesta (1/4) / aquetes (2/5); aquestes (3/5) D3: aqueta (9/14); aquesta (5/14) / aquetes (3/7); aquestes (4/7)	H1: aqueixa* / aqueixes* H2: aqueta* / aquetes* H3: aquesta* / aquestes*	D1: aqueta (6/9); aquesta (3/9) / aquestes* D2: aquesta* / aquestes* D3: aqueta* / aquetes*
Plural en -ns	H1: homes* H2: homes* / joves* H3: homes*	D1: homes* D2: homes* / joves* D3: homes* / joves*	H1: joves* H2: homes* H3: hòmens* / joves*	D1: hòmens* D2: hòmens* / jóvens (1/2); joves (1/2) D3: hòmens*	H1: jóvens* H2: hòmens* / joves* H3: hòmens* / joves*	D1: X D2: hòmens (1/2); homes (1/2) D3: hòmens*
Formes dels pronoms clítics	H1: em (6/16); me (10/16) / et (6/8); te (2/8) H2: em (1/2); me (1/2) / et (1/2); te (1/2) H3: me* / et (3/7); te (4/7)	D1: em (8/12); me (4/12) / et (2/5); te (3/5) D2: em (3/5); me (2/5) / et (1/4); te (3/4) D3: em (5/9); me (4/9) / et (2/6); te (4/6)	H1: em (6/13); me (7/13) / et (2/6); te (4/6) H2: em (8/16); me (8/16) / et (9/19); te (10/19) H3: em* / et (2/4); te (2/4)	D1: em (2/10); me (8/10) / et (2/6); te (4/6) D2: em (7/20); me (13/20) / et (5/13); te (8/13) D3: em (7/10); me (3/10) / et (8/15); te (7/15)	H1: em* / et (1/2); te (1/2) H2: em (1/4); me (3/4) / et (1/2); te (1/2) H3: em (6/16); me (10/16) / et (1/4); te (3/4)	D1: em (6/13); me (7/13) / et (3/12); te (9/12) D2: em (11/16); me (5/16) / et (2/3); te (1/3) D3: em (11/17); me (6/17) / et (2/7); te (5/7)
Article determinat	H1: el* H2: el* H3: el*	D1: el* D2: el* D3: el*	H1: el (18/19); lo (1/19) H2: el (48/54); lo (6/54) H3: el*	D1: el* D2: el* D3: el*	H1: el (9/28); lo (19/28) H2: el* H3: el (44/45); lo (1/45)	D1: el (29/37); lo (8/37) D2: el (25/37); lo (12/37) D3: el (20/35); lo (15/35)

Les formes *naltros* i *valtros* són les que predominen gairebé de manera absoluta quant als pronoms personals. Del manteniment del plural amb la *n* etimològica a *home* i *jove* i la forma *lo* encara n'hi ha algunes mostres en la segona generació —més del primer

tret que del segon—. Fins i tot en la tercera generació hi ha casos en què tan sols s'usa la forma literària. Les formes *aqueta* i *aquetes* i les formes plenes dels clítics conviuen conjuntament amb les estàndard, i fins i tot les formes dialectals tenen una presència relativament important entre la població jove en alguns casos.

LA SECUITA

	Generació 1 (G1)		Generació 2 (G2)		Generació 3 (G3)	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Pronoms personals	H1: nosaltres* H2: naltros* H3: naltros*	D1: naltros* D2: nosaltres* D3: naltros*	H1: naltros* H2: X H3: naltros*	D1: naltros* D2: nosaltres* D3: naltros (1/2); nosaltres (1/2)	H1: naltros* / valtros* H2: naltros* H3: X	D1: naltros* D2: naltros* D3: naltros*
Demostratius femenins	H1: aquesta* / aquestes* H2: aqueta (6/7); aquesta (1/7) / aquetes* H3: aqueta* / aquetes*	D1: aqueta* D2: aquesta* / aquetes* D3: aquesta*	H1: aquesta* H2: aquesta* / aquestes* H3: aqueta (1/2); aquesta (1/2) / aquestes*	D1: aqueta (1/6); aquesta (5/6) / aquestes* D2: aqueta (6/9); aquesta (3/9) D3: aquesta*	H1: aqueixa* / aquestes* H2: aquesta* H3: aqueixa*	D1: aquesta* / aquestes* D2: aquesta* / aquestes* D3: aqueta (1/4); aquesta (3/4) / aquetes*
Plural en -ns	H1: homes* / joves* H2: homes* H3: joves*	D1: joves* D2: homes* D3: homes* / joves*	H1: hòmens* H2: homes* H3: hòmens (1/2); homes (1/2)	D1: hòmens (1/2); homes (1/2) D2: homes* / joves* D3: homes* / joves*	H1: hòmens* / jóvens* H2: hòmens* / jóvens* H3: X	D1: jóvens* D2: X D3: hòmens* / jóvens (1/2); joves (1/2)
Formes dels pronoms clítics	H1: em* / et* H2: em (3/26); me (23/26) / et (3/16); te (13/16) H3: em (7/9); me (2/9) / et (3/4); te (1/4)	D1: me* / te* D2: em* / et* D3: em* / et*	H1: em* / et* H2: em (6/9); me (3/9) / et* H3: em* / et*	D1: em (9/31); me (22/31) / et (7/10); te (3/10) D2: em (6/12); me (6/12) / et (3/5); te (2/5) D3: em (8/18); me (10/18) / et (1/7); te (6/7)	H1: em (9/12); me (3/12) / et* H2: em (3/4); me (1/4) / 2a X H3: em (26/45); me (19/45) / et (1/2); te (1/2)	D1: em (16/22); me (6/22) / et (2/6); te (4/6) D2: em* / et (4/6); te (2/6) D3: em (4/10); me (6/10) / 2a X
Article determinat	H1: el* H2: el* H3: el*	D1: el* D2: el* D3: el*	H1: el* H2: el (29/31); lo (2/31) H3: el (42/44); lo (2/44)	D1: el* D2: el (12/15); lo (3/15) D3: el (33/34); lo (1/34)	H1: el (29/36); lo (7/36) H2: el (17/32); lo (15/32) H3: el (38/40); lo (2/40)	D1: el (30/57); lo (27/57) D2: el (28/30); lo (2/30) D3: el (25/27); lo (2/27)

Quant als pronoms personals, predominen les formes tradicionals del tarragoní, tot i que hi ha tres casos (dos de la G1 i l'altre de la G2) en què s'usen les normatives. Sobre els demostratius femenins, crida l'atenció l'aparició més freqüent d'*aquesta* i *aquestes*. La *n* etimològica només la mantenen sempre els informants de la G3, mentre que a la G2 hi és força escassa. Els clítics no presenten una regularitat evident, però predominen les formes reforçades entre tots els joves i els homes de la G2. L'article *lo*, per bé que no és majoritari en cap cas, apareix a tota la G3 i en el 50% dels parlants de la G2.

VILALLONGA DEL CAMP

	Generació 1 (G1)		Generació 2 (G2)		Generació 3 (G3)	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Pronoms personals	H1: naltros (2/3); nosaltres (1/3) H2: nosaltres* H3: naltros (6/7); nosaltres (1/7)	D1: naltros* D2: valtros* D3: naltros* / valtros*	H1: naltros* / valtros* H2: naltros* / valtros* H3: naltros* / valtros*	D1: naltros (5/6); nosaltres (1/6) D2: nosaltres* D3: naltros* / valtros*	H1: naltros* H2: naltros* / valtros* H3: naltros*	D1: naltros* D2: naltros* D3: naltros*
Demostratius femenins	H1: aqueta* H2: aquestes* H3: aqueta (4/5); aquesta (1/5)	D1: aqueta (3/4); aquesta (1/4) D2: aquesta* / aquestes* D3: aquesta*	H1: aqueta* H2: aquetes (2/3); aquestes (1/3) H3: aqueta (1/5); aquesta (4/5) / aquetes*	D1: aquesta* / aquetes* D2: aqueta (1/2); aquesta (1/2) / aquetes (2/6); aquestes (4/6) D3: aqueta* / aquetes*	H1: X H2: aqueta* H3: aquesta*	D1: aquesta* / aquetes (2/3); aquestes (1/3) D2: aqueta* D3: aqueta*
Plural en -ns	H1: homes* H2: homes* H3: homes*	D1: homes* D2: joves* D3: X	H1: hòmens* / jóvens* H2: jóvens (1/2); joves (1/2) H3: hòmens*	D1: X D2: homes* D3: jóvens*	H1: hòmens* H2: jóvens* H3: jóvens*	D1: jóvens* D2: hòmens* / jóvens* D3: jóvens*
Formes dels pronoms clítics	H1: em* / te* H2: em* / et* H3: 1a X / et (4/5); te (1/5)	D1: em (1/7); me (6/7) / et (1/5); te (4/5) D2: em (3/6); me (3/6) / et (1/2); te (1/2) D3: em (4/12); me (8/12) / et (1/3); te (2/3)	H1: me* / te* H2: em (5/9); me (4/9) / et (2/3); te (1/3) H3: em (5/8); me (3/8) / et (3/5); te (2/5)	D1: em (6/14); me (8/14) / et (2/5); te (3/5) D2: em (1/5); me (4/5) / et (6/12); te (6/12) D3: em (1/5); me (4/5) / et (5/8); te (3/8)	H1: em (2/3); me (1/3) / 2a X H2: me* / te* H3: em (3/10); me (7/10) / et*	D1: em (4/7); me (3/7) / te* D2: me* / te* D3: em (12/21); me (9/21) / et (1/2); te (1/2)
Article determinat	H1: el* H2: el* H3: el*	D1: el* D2: el* D3: el*	H1: el (4/7); lo (3/7) H2: el (32/38); lo (6/38) H3: el (12/14); lo (2/14)	D1: el* D2: el* D3: el (5/8); lo (3/8)	H1: el (20/23); lo (3/23) H2: lo* H3: el (22/29); lo (7/29)	D1: el (8/19); lo (11/19) D2: lo* D3: el (28/68); lo (40/68)

Predominen les formes *naltros* i *valtros* molt clarament en totes tres generacions pel que fa referència als pronoms personals. Els demostratius *aqueta* i *aquetes* també apareixen amb força freqüència, però s'han perdut bastant entre els parlants de la G1. El manteniment de la *n* etimològica també es manté molt viu a la G2, i sempre a la G3. Els clítics no presenten, a simple vista, cap distribució regular explicable en termes generals. Pel que fa a l'article determinat, la forma *lo* perviu amb força a la G3 i encara deixa rastre entre els parlants de la G2.

5.2. Anàlisi dels resultats

5.2.1. Variació generacional

La primera gran observació que podem fer és que els trets tradicionals del manteniment de la *n* etimològica en mots com *homes* i *joves* i l'ús de la forma arcaica *lo* com a article determinat s'han perdut totalment entre els parlants de la G1. Dels vint-i-quatre joves amb qui ens hem entrevistat cap no manté aquests trets. En el cas de la *n* etimològica, la pèrdua s'ha produït tant amb el mot *home* com *jove*.

Les formes *naltros* i *valtros*, en canvi, es mantenen en un alt percentatge de casos en tota la G1, ja que de tots els enquestats tan sols quatre (16,7%) han usat únicament les formes estàndard. Dels vint restants, quinze (62,5%) presenten com a resposta única les formes tradicionals tarragonines.¹⁶ Els altres cinc (20,8%) presenten vacil·lació entre *naltros* / *nosaltres* i *valtros* / *vosaltres*, però en cap cas usen més les formes estàndard: o bé les utilitzen per igual o bé usen més les formes dialectals.

Si analitzem la G2, també es pot comprovar com les formes predominants dels pronoms personals són *naltros* i *valtros*.¹⁷ Únicament hi observem tres casos (12,5%) d'ús de les formes normatives, mentre que catorze persones (58,3%) fan servir exclusivament *naltros* i *valtros*. En els altres sis casos (25%) hi ha vacil·lació entre unes formes i altres, i en tan sols dos d'aquests sis casos predomina l'ús de les formes estàndard.¹⁸

La tercera generació manté en general una regularitat molt més homogènia. Tots els informants, és a dir el 100%, usen sempre les formes *naltros* i *valtros*.¹⁹ En aquest

¹⁶ Tant ens referim a la forma de la primera persona com de la segona, en aquest cas i en tots els que vénen a continuació.

¹⁷ Cal tenir en compte que l'informant H2G2 de la Secuita no ens va proporcionar cap resposta en aquesta part, motiu pel qual els percentatges corresponents no sumen 100.

¹⁸ Hem de considerar els perfils d'aquests dos parlants que usen amb més freqüència *nosaltres* i *vosaltres*: un és una dona que té dues carreres universitàries i és mestra en una escola, i l'altre és metgessa i ocupa un càrrec important del Deganat de la Facultat de Medicina de la URV a Reus, on imparteix classes del grau de Medicina. Ambdues persones, doncs, tenen estudis universitaris i una feina que suposadament els "obliga" a usar la llengua estàndard.

¹⁹ En aquesta ocasió ens falta la resposta d'H1G1 de Vilallonga.

sentit, per tant, aquest tret dialectal és absolutament vigent en tota la G3, sense diferències ni geogràfiques ni generacionals.

Pel que fa als pronoms demostratius femenins de proximitat *aqueta*, *aquetes*, la variació és molt més àmplia que en el cas anterior. De la G1, tan sols cinc informants (20,8%) mantenen sempre les formes tarragonines, mentre que sis (25%) usen només els demostratius estàndard.²⁰ Dels onze restants (45,8%),²¹ n'hi ha nou que vacil·len entre *aqueta* / *aquesta* i *aquetes* / *aquestes*, i els dos que queden per esmentar són casos peculiars: un usa *aqueta* per al singular i *aquestes* per al plural, i l'altre ho fa a l'inrevés, *aquesta* i *aquetes*. En qualsevol cas, aquests dos últims casos també són una prova de la variació predominant en aquest tret.

Igual que a la G1, en el cas de la G2 també hi ha força variació en els demostratius femenins. Ara bé, en onze casos (45,8%) la resposta és unitària: en cinc només apareixen les formes dialectals i en sis, les normatives. Els tretze casos restants (54,2%) presenten molta variació de tot tipus: alguns vacil·len en el singular però no en el plural i a l'inrevés, altres vacil·len tant en unes formes com en les altres, etc. Dels casos en què s'observa la vacil·lació, en les formes del singular predomina l'ús d'*aqueta* i en els casos del plural, *aquestes*, la qual cosa evidencia que l'estandardització s'ha iniciat primer en la forma del plural.²²

Els demostratius femenins es comporten diferent en el cas de la G3: cinc parlants (20,8%) mantenen sempre les formes tradicionals del tarragoní, mentre que vuit (33,3%) només usen *aquesta* i *aquestes*.²³ En els altres deu casos (41,7%) observem situacions ben diverses. Així, per exemple, només trobem un parlant (D3G3 de Perafort) que presenti variació tant en el singular com en el plural, ja que els altres informants només vacil·len en una de les dues formes: quatre ho fan en el singular — això no vol dir que usin la forma dialectal en el plural, sinó que recorren sempre a la mateixa, sigui la dialectal o la normativa— i un ho fa en el plural. Dels quatre casos

²⁰ Ens referim indistintament tant al singular com al plural, en aquest cas i en els següents.

²¹ Hi ha dos parlants dels quals no tenim cap resposta.

²² Aquesta tendència confirmaria que els canvis lingüístics comencen, tal com han demostrat molts estudis, per les formes menys usades. En aquest cas, el plural.

²³ Ens falta la resposta del parlant H1G3 de Vilallonga.

que ens queden, tres usen només les formes *aqueixa* o *aqueixes*, i l'altre informant (H1G3 de la Secuita) usa *aqueixa* per al singular i *aquestes* per al plural.

Quant al manteniment de la nasal etimològica en fer el plural de les paraules *home* i *jove*, a diferència de la G1, en què s'ha perdut completament, es manté encara de manera relativament freqüent en els informants de la G2.²⁴ En deu casos (41,7%) el manteniment es produeix, mentre que en set (29,2%) és sistemàtic l'ús de les formes normatives.²⁵ En tres casos (12,5%) es vacil·la, i en els altres dos que ens queden per comentar hi ha un comportament ben diferent: D2G2 de la Pobla manté la *n* a *home*, però en canvi usa tant *joves* com *jóvens*; H3G2, també de la Pobla, la manté a *home* i no la incorpora en el cas de *jove*. A banda, ens hem trobat amb un cas ben curiós: la parlant D1G2 de Perafort ha utilitzat, al llarg de l'entrevista, les paraules *novins* i *majons* com a plurals dels mots *novi* i *major*.

Quant als plurals amb la *n* etimològica en la G3, també hi observem un comportament força regular.²⁶ En quinze casos (79%)²⁷ s'usen només les formes amb *n*, mentre que no en trobem cap que usi només la forma estàndard. Els quatre casos que queden, doncs, són parlants amb vacil·lació: D2G3 de la Pobla vacil·la entre *homes* i *hòmens*; D3G3 de la Secuita vacil·la amb el mot *jove*, però usa *hòmens*; H2G3 i H3G3 de la Pobla usen *joves* però, en canvi, afegeixen la *n* a *home*.

Els pronoms proclítics de primera i segona persones del singular també presenten una variació força important entre els joves de la G1, tot i que la casuística que hi veiem és difícil de sistematitzar. En cinc ocasions (20,8%) els joves usen sempre la mateixa forma tant per a la primera persona com per a la segona. D'aquests cinc hi ha un únic cas (D1G1 de la Secuita) en què s'usen exclusivament les formes plenes; els altres quatre presenten les formes normatives (són H1G1, D2G1 i D3G1 de la Secuita i H2G2 de Vilallonga). Un cas peculiar és el parlant H1G1 de Vilallonga, que usa

²⁴ En aquest cas també ens falten dues respostes.

²⁵ S'ha de tenir present que en alguns parlants tenim mostres tant del mot *home* com *jove* i que en alguns només en tenim d'alguna de les dues paraules.

²⁶ Caldrà que tinguem en compte que en aquesta ocasió no disposem de cinc de les respostes.

²⁷ Tenint en compte que en aquesta ocasió les respostes que ens falten són cinc, que representa un 20% del total, el percentatge d'ús el calculem sobre dinou i no pas sobre vint-i-quatre, com hem fet en els altres casos, en què com a màxim no disposàvem de dues de les respostes.

sempre la forma reforçada *em* per a la primera persona i la plena *te* per a la segona. Els divuit casos (75%) restants mostren un grau de variació tan aleatori que creiem molt difícil d'intentar fer-ne una descripció mínimament aproximada. Possiblement les dues formes pronominals conviuen totalment sense distinció de contextos i cap no predomina de manera clara.

En el cas de la G2 les formes dels pronoms clítics en posició preverbal també varien força. Només hi ha quatre casos (16,7%) en què es mantinguin les mateixes formes tant en la primera persona com en la segona: dos usen sempre *me* i *te*, i els altres dos, *em* i *et*. Per als altres vint casos, donada la complexitat que s'hi observa, no creiem que actuï cap patró fix que pugui definir els límits o els contextos d'ús d'una forma o altra. A més, hi ha un seguit de casos en què els mateixos informants usen, amb el mateix verb i en el mateix context, tant la forma plena com la reforçada, observació que reforça la hipòtesi que ambdues formes conviuen sense cap límit aparent, igual que en la G1.

L'ús dels clítics en la G3 torna a ser molt irregular, com en les dues generacions prèvies. Només hem detectat quatre casos (16,7%) en què els parlants usin sempre la mateixa forma: H2G3 i D2G3 de Vilallonga i D3G3 de Perafort usen en tots els casos *me* i *te*, mentre que H3G3 de Perafort sempre utilitza *em* i *et*.²⁸ La resta de casos (83,3%) varien tant que és quasi impossible, almenys amb tan poques mostres, de definir-ne un comportament clar i precís.

La G1 ha perdut totalment l'ús del *lo* com a article, mentre que la G2 presenta una distribució semblant a la dels plurals amb *n*, per bé que no gaudeix d'un percentatge tan alt de presència. En dotze casos (50%) apareix únicament l'article literari. En la resta de casos (l'altre 50%) la forma *lo* hi apareix, per bé que en cap d'aquests casos predomina sobre la forma normativa. És més, en set d'aquests dotze casos (58,3%)

²⁸ Cal fer esment, en aquests casos, de l'ús dels pronoms de la tercera persona *es* i del partitiu *en* —dels quals també tenim dades— per disposar d'una visió més global —i complementària— de l'ús dels clítics: H2G3 de Vilallonga també usa sempre les formes *se* i *ne*; D2G3 de Vilallonga usa tant *es* com *se*; D3G3 de Perafort alterna, en aquests dos casos, les formes reforçades amb les plenes; H3G3 de Perafort sempre usa, també, la forma *es* per a la tercera persona.

l'article *lo* apareix tan sols en una o dues ocasions. Per tant, no hi ha cap parlant de la G2 que usi únicament la forma *lo*.

De la G3 tan sols hi ha cinc casos (20,8%) en què aparegui únicament la forma *el*. En dos més (8,3%), H2G2 i D2G2 de Vilallonga, només s'usa la forma *lo*. En els disset casos (70,8%) que resten els parlants vacil·len entre una forma i l'altra. Però malgrat que hi hagi vacil·lació cal matisar com es comporten, ja que únicament en tres casos (17,6% del 70,8%) predomina l'ús de *lo* per davant de la forma *el*.²⁹ Hi ha fins a cinc casos (29,4% del 70,8%) en què s'usa la forma *lo* solament un o dos cops.

Hi ha un altre aspecte molt important que hem de tenir ben present a l'hora d'analitzar l'article determinat. En total, hi ha quinze parlants³⁰ (31,3% del total)³¹ que usen la forma *lo* com a pronom, la qual cosa indica que el tenen força interioritzat i que no fan distincions entre l'article i el pronom. D'aquests quinze, tan sols tres (20%) són parlants de la G2. A més, n'hi ha vuit (53,3%) que usen el *lo* també com a article personal, i tots vuit són parlants de la tercera generació.

Per acabar aquest apartat de l'anàlisi, cal esmentar una última qüestió. És difícil intentar esbrinar per què hi ha informants de la G2 que han perdut alguns dels trets que es mantenen molt bé en la G3 o en la G2 de les altres poblacions.³² Però considerant els perfils d'aquestes persones, podem pressuposar que hi ha influït el nivell d'estudis. Vegem-ne alguns casos que ho puguin exemplificar.

D'una banda, ja hem esmentat les dones D2G2 i D3G2 de la Pobla, que tenen estudis universitaris i usen l'article *el* i *nosaltres* com a formes predominants, però que, en canvi —i paradoxalment—, afegeixen la *n* en fer el plural del mot *home*. Aquest també és el cas de la D2G2 de Vilallonga, amb estudis d'FP, també molt estandarditzada.

²⁹ Un d'aquests casos és D1G1 de Perafort, una dona els pares de la qual eren de Solivella, cosa que possiblement explicaria aquesta predominança tan clara de la forma *lo*.

³⁰ Aquests quinze casos estan distribuïts geogràficament de la següent manera: un a Perafort, tres a la Pobla, cinc a la Secuita i sis a Vilallonga.

³¹ El total en aquest cas és de quaranta-vuit informants, ja que no hem tingut en compte els vint-i-quatre que formen la G1, ja que, com hem dit, no usen la forma *lo* en cap cas.

³² Tenint en compte, per exemple, que les distàncies tant entre la Pobla i Vilallonga com entre Perafort i la Secuita són moltes curtes.

D'altra banda, cap dels tres homes de la G2 de Vilallonga té estudis més enllà de l'etapa d'ensenyament obligatori, i veiem que en la majoria de casos usen les formes dialectals.

5.2.2. Variació per sexes

Una primera ullada que ens permeti de fer distincions de comportament entre homes i dones ens fa veure que no és gens fàcil d'aproximar-nos-hi. En primer lloc, cal reconèixer (creiem que assenyadament) que una anàlisi per sexes no pot ser independent de consideracions generacionals i geogràfiques.³³ Per tant, és necessari considerar aquestes altres dues variables, així com els diversos trets morfològics que són objecte d'aquest estudi.

En una primera observació, el que destaca és que les dones tendeixen a mostrar més solucions que els homes, és a dir, que el grau de variabilitat és major en les persones de sexe femení —tot i que, lògicament, hi ha algunes excepcions—. Ara bé, si ens fixem en les dones de la G1 de la Secuita, veiem que no hi ha ni una sola solució en què hi hagi més d'una alternativa a la resposta donada. Fet aquest apunt, cal passar a considerar quins trets són els que les dones i els homes conserven més o menys.

Fixant-nos en les formes *naltros* i *valtros* no sembla que hi hagi cap diferència destacable entre ambdós sexes, atès que en molt pocs casos (i són tant homes com dones) apareixen les solucions estàndard d'aquests pronoms personals. Aquest és un tret que gaudeix d'una vitalitat enorme, motiu pel qual no és vàlid per a la comparació entre sexes.

Tampoc no observem cap diferència important pel que fa al sexe en l'ús dels determinants femenins de proximitat. Donada la gran variabilitat de formes entre *aqueta* i *aquesta* (i *aquetes* i *aquestes*, per al plural) creiem que és lògic que no en puguem destriar un comportament unitari.

³³ A diferència de l'anàlisi tant generacional com geogràfica, que es pot fer sense tenir en compte aquesta altra variable.

Sobre el manteniment de la *n* en els plurals a *home* i *jove*, les diferències que hem observat estan lligades al factor geogràfic. A la Pobla les dones la mantenen més que els homes.³⁴ Això mateix és el que passa a Perafort, tot i que la diferència no és tan marcada com en aquella població. En canvi, a la Secuita aquest tret es manté més en els homes —quasi de manera sistemàtica, en aquest cas—. A Vilallonga no observem cap diferència que sigui destacable.

Els clítics també presenten molta variació, motiu pel qual hi ha més possibilitats de no poder establir una diferència remarcable entre ambdós sexes. Però sí que cal comentar algunes qüestions, sobretot de la Secuita, ja que és un cas peculiar. Les dones de la G1 han fet el canvi (de les tres, dues) a les formes reforçades, mentre que les dones de la G2 encara mostren vacil·lació. I en els cas dels homes passa tot just el contrari: a la G2 usen sistemàticament (menys la primera persona en el cas d'H2G2) les formes reforçades, però els homes de la G1 (excepte el primer) vacil·len, la qual cosa indica que hi ha hagut un procés a la inversa: del pas de la G2 a la G1 les dones ja s'han estandarditzat i els homes, que ho estaven, han tornat a fer ús de les formes dialectals.³⁵

A Vilallonga passa quelcom semblant, tot i que en aquest cas incumbeix els homes: durant el canvi de la G2 a la G1 es passen a usar gairebé únicament les formes normatives. Les dones, doncs, segueixen mostrant variació, tant en la G2 com en la G1. A Perafort i la Pobla no hem observat cap canvi important entre els homes i les dones pel que fa a aquest tret.

També podem fer alguna distinció en l'ús de les formes *el* o *lo* de l'article determinat. A la Pobla i a Vilallonga les dones de la G2 ja han fet el canvi i usen la forma normativa, mentre que els homes, en general, vacil·len. Per tant, en aquest cas s'ha produït un canvi en el pas de la G3 a la G2, ja que tots els informants de la tercera generació usaven, amb més o menys freqüència, la forma *lo*. A la Secuita no s'observa aquest comportament diferencial, mentre que a Perafort aquest canvi ha succeït amb

³⁴ Un cop més, no considerem la franja G1.

³⁵ Insistim, en qualsevol cas, que la quantitat de mostres recollides pot no ser prou representativa per afirmar que aquest canvi sigui general i, per tant, extrapolable a tots els parlants de la població.

els homes de la G3, que usen només l'article *el*, mentre que dues de les tres dones l'usen en alguna ocasió.

Seguint en la mateixa línia, també hem de dir que les tres dones de la G3 de la Pobla usen el *lo* també com a pronom i com a article personal, mentre que en cap home veiem aquest ús del *lo*. En les altres poblacions en què el *lo* com a pronom també s'utilitza ho fan tant els homes com les dones.

Per tant, amb les observacions que hem fet el que podem comprovar és que, en general, tret d'alguna excepció puntual, les dones solen produir abans els canvis cap a les formes estàndard. Aquesta afirmació coincideix amb els coneixements que tenim actualment sobre la sociolingüística de la variació: que les dones solen ser més innovadores que els homes a l'hora de fer els canvis lingüístics.

5.2.3. Variació geogràfica

Les formes *naltros* i *valtros* es mantenen en cinquanta-dos dels setanta-dos casos com l'única forma, la qual cosa representa el 72,2%. En els vint casos en què això no succeeix o bé hi ha variació o bé les formes que predominen són les normatives. Però aquest fenomen està distribuït entre tots quatre pobles enquestats, no n'hi ha cap on no hi hagi cap parlant que no vacil·li o usi únicament les formes estàndard.

Els demostratius, com hem anat veient en l'anàlisi generacional, presenten molta més complexitat, per bé que la distribució és clara. En quinze casos (20,8%) els parlants usen únicament *aqueta* o *aquetes*, amb un predomini més clar a Vilallonga (sis casos, el 40% dels quinze; en canvi, a la Secuita tan sols n'hi ha dos, el 13,3%). En divuit casos (25%) els informants esmenten sempre les formes normatives, encapçalats per la Secuita, amb vuit casos (el 44,4%), mentre que els altres deu es reparteixen entre els altres tres pobles de manera més o menys equitativa. També cal tenir en compte que Vilallonga és l'única localitat on no apareix en cap cas la forma *aqueixa*.

Per referir-nos al manteniment de la *n* etimològica partim de la base que en cap dels quatre territoris es manté en la G1. Per tant, aquest tret ja s'ha perdut arreu entre els

parlants més joves. Pel que fa a la resta de generacions, en el cas de la G2 hi ha certes fluctuacions, sobretot a la Secuita. En les altres tres localitats predomina clarament l'ús de les formes tradicionals, més a Perafort i a Vilallonga que a la Pobla, en tot cas. Pel que fa a la G3 només a Vilallonga tots els parlants mantenen la *n* sempre, mentre que als altres tres pobles hi ha vacil·lació, més accentuada a la Pobla.

Com ja hem anat veient prèviament, no hi ha cap població on es mantingui la forma plena dels clítics amb una certa freqüència, perquè ni tan sols hi ha una franja d'edat en cap dels pobles en la qual predominin clarament. Allà on s'usen menys les formes plenes és a la Secuita, però tampoc no es pot generalitzar, ja que el comportament no marca cap tendència. A Vilallonga tan sols hi ha tres parlants que mantinguin sempre les formes plenes, i a Perafort dos més, que fan un total de cinc (7%). A la Pobla no n'hi ha cap que usi només les plenes, com tampoc les reforçades. És a dir, que no es pot establir cap comportament general tampoc en els clítics, la qual cosa indica que aquest tret està immers actualment, encara, en el procés de canvi lingüístic i que grosso modo ambdues formes són usades de manera més o menys equitativa.

A l'hora d'analitzar la distribució geogràfica de les formes de l'article determinat, igual que succeeix amb els plurals d'*home* i *jove*, hem de partir del fet que ja ha desaparegut l'ús de *lo* entre la G1 arreu dels pobles enquestats. Perafort i la Pobla són els dos pobles on a penes es manté en la G2, mentre que a la Secuita i a Vilallonga encara en trobem algunes restes, per bé que minoritàries. Observant la G3, només s'observa que l'única població on ja gairebé s'havia perdut el *lo* entre els parlants més grans és Perafort. En la resta de localitats encara hi ha un ús força general de la forma *lo*. Això vol dir que a la Pobla s'ha perdut el *lo* durant el pas de la G3 a la G2, mentre que en el pas de la G2 a la G1 ja s'ha perdut arreu.

Aquesta explicació es pot complementar amb el fet que a totes les poblacions excepte a Perafort els parlants de la G3 —i a la Secuita i Vilallonga també algun de la G2— encara utilitzen en algunes ocasions puntuals la forma *lo* com a pronom o article personal.

Després d'analitzar aquestes dades respecte de la variació geogràfica, podem afirmar que el riu Francolí no és una barrera determinant en cap cas. No ens podem basar en la teoria que aquest accident geogràfic separa dues zones lingüísticament diferenciades, atès que hem vist que en general comparteixen els trets i les tendències. És més, fins i tot en alguns casos entre Perafort i la Pobla hi ha el comportament que esperariem invertit: a Perafort es mantenen més alguns trets que esperariem que gaudissin d'una major vitalitat a la Pobla pel fet que aquesta última població està situada a la banda de Ponent del riu.

6. Conclusions

És del tot evident i innegable el canvi lingüístic que s'està produint en la parla del Camp de Tarragona. Ara bé, cal matisar molt el grau de desdialectalització que està patint, ja que no afecta tots els trets de la mateixa manera. En qualsevol cas, és molt rellevant el fet que tan sols hi ha dos parlants que mantenen sempre els cinc trets que hem estudiat: H2G3 i D2G3 de Vilallonga, tots dos parlants de vora 80 anys.

El manteniment de la *n* etimològica en el plural dels mots *home* i *jove* i l'ús del *lo* com a article són els dos trets lingüístics que han desaparegut totalment entre els joves tarragonins de l'àrea estudiada. Amb l'anàlisi generacional que hem dut a terme hem pogut comprovar que la pèrdua s'ha produït en els últims anys coincidint, bàsicament, amb la introducció de l'ensenyament del català normatiu a l'escola i l'auge dels mitjans de comunicació en català. També és rellevant, a més, que el *lo* va començar a perdre's uns anys abans que *hòmens* i *jóvens*, trets que es conserven encara força en els parlants de la G2 de quasi tots els pobles enquestats, a diferència de l'ús del *lo*, gairebé residual entre els entrevistats de la G2.

L'ús dels clítics amb la forma plena i les variants *aqueta* i *aquetes* del demostratiu femení de proximitat presenten molta més variació. Possiblement el canvi vagi camí de produir-se, però no en veiem cap evidència que hagi d'esdevenir-se a curt termini, sobretot tenint en compte que en totes tres generacions el grau de variació és molt elevat. Aquesta variabilitat seria un senyal que fa temps que conviuen ambdues solucions, per bé que la tendència és anar cap a l'estandardització.

Les formes *naltros* i *valtros*, l'últim tret que hem estudiat, gaudeixen de molta vitalitat arreu i en qualsevol de les generacions. Creiem que molts parlants identifiquen aquestes formes com a pròpies de la parla del Camp, motiu pel qual les veuen com un senyal identificador.³⁶

³⁶ No descartem que aquesta marca identificadora es produeixi també, tot i que en menor mesura, amb les formes *aqueta* i *aquetes*. Amb tot, veient els resultats obtinguts no ens atrevim a afirmar-ho rotundament.

Per tant, és clara la correlació entre el nivell d'estudis i l'estandardització o desdialectalització dels parlants. Com més estudis, menys manteniment, en termes generals, de les formes dialectals. Pel que fa a l'escola, i tal com diu Colomina (1999: 47), "Moltes de les actituds que els parlants tenen envers les seues varietats són fruit de les idees transmeses a través del sistema educatiu".

També podem concloure que les dones presenten més tendència cap a l'estandardització que els homes, malgrat que en els casos en què hi ha vacil·lacions entre diverses solucions elles són les que també mostren més aquesta gran variabilitat. És per això que creiem que les dones acabaran de fer el canvi abans que els homes en les properes generacions. Tot i això, no hem observat cap diferència important que marqui específicament un sexe o l'altre. No creiem que siguin dades rellevants que ens permetin de fer cap generalització. L'aportació que en fa Pilar García reflecteix molt bé les dificultats inherents a aquest tipus de qüestions:

Partiendo de la base de que existen diferencias, o al menos tendencias, específicas según el sexo, los lingüistas han intentado sacar conclusiones más o menos generales sobre el habla de las mujeres y le han querido atribuir un carácter conservador o innovador. Pero lo cierto es que los resultados de los estudios conocidos no siempre apuntan en la misma dirección y solo admiten análisis que, a primera vista, pueden parecer contradictorios.

(García 1999: 44)

Pel que fa a la variació geogràfica, és cert que el riu Francolí mostra algunes tendències lingüístiques diferenciades a banda i banda: en general, a Vilallonga es mantenen molt tots els trets, mentre que a la Secuita, ben poc. Perafort i la Pobla, en tot cas, presenten un comportament peculiar, ja que a Perafort es mantenen més trets que a la Pobla, tot just a l'inrevés del que esperaríem atenent la hipòtesi de Recasens. Però s'ha de matisar molt, ja que en el nostre estudi tampoc no podem fer cap afirmació rotunda a causa de les poques mostres que tenim i dels pocs trets lingüístics estudiats. Per tant, no el veiem com una barrera geogràfica determinant en cap d'aquests trets.

Ara bé, amb les dades que tenim allò que és evident és que la Secuita és el poble més influït, en general, per la morfologia de la llengua estàndard,³⁷ i no únicament en la G1.

³⁷ Malgrat aquesta observació, cal dir que la forma *lo*, per exemple, es manté encara força viva a la Secuita, mentre que quasi que no existeix a Perafort.

És el poble més proper a la zona de parla central, que arriba fins al Penedès, motiu pel qual s'explicaria aquesta diferència.

També és palès que Vilallonga és la localitat on es mantenen amb més vivesa els trets tradicionals del tarragoní. És, segurament, el poble més rural de tots quatre, encara que no és el que té menys habitants. Arribats a aquest punt cal dir que la zona estudiada del Tarragonès ha patit un augment de la indústria molt important en les últimes dècades,³⁸ i per això creiem que s'explicarien casos com el de la Pobla, en què hi ha moltíssima variació i les formes tarragonines hi són, en general, força escasses.

Per acabar, la citació que fa Recasens en un dels seus estudis és especialment rellevant en aquest treball, ja que creiem que hem pogut demostrar que la seva intuïció era encertada i que, desgraciadament, en part ja s'ha produït:

Les diferències dialectals observades al Camp desapareixeran de forma imminent en un futur no massa llunyà. L'actual generació de quaranta anys i, sobretot, els individus més joves d'uns vint ja no conserven o conserven amb poca vigència gran nombre de variants lingüístiques que els vells encara utilitzen.³⁹ Cal, doncs, en aquest precís moment, sense dilació, detectar i analitzar variants d'aquestes característiques.

(Recasens 1985: 15)

³⁸ Ens referim, d'una banda, al gran complex petroquímic de Tarragona, que abasta gran part del territori sobretot de la Pobla. D'altra banda, cal tenir present que l'estació d'Alta Velocitat *Camp de Tarragona* es va construir entre els termes de Perafort i la Secuita, la qual cosa també va suposar un gran creixement econòmic —i demogràfic, en menor mesura— de la zona.

³⁹ [aquesta nota és nostra] Notem que els vells d'aleshores, l'any 1985, ja són morts, i que els que en tenien vint ara són els enquestats de la G2 en el nostre estudi.

7. Bibliografia

- ALCOVER, Antoni M., *et al.* (2002). *Quaderns de camp*. Illes Balears: Conselleria d'Educació i Cultura. Govern de les Illes Balears [recurs electrònic: <http://alcover.iec.cat/>].
- COLOMINA, Jordi (1999). *Dialectologia catalana. Introducció i guia bibliogràfica*. Alacant: Universitat d'Alacant. Secretariat de Publicacions i Departament de Filologia Catalana.
- GARCÍA, Pilar (1999). *Cómo hablan las mujeres*. Madrid: Arco/Libros.
- RECASENS, Daniel (1982). *Caracterització de la parla del Camp de Tarragona a la delimitació del Tarragonès*. Dins: Treballs de la Secció de Filologia i Història Literària, núm. 3, pàgs. 179-194.
- RECASENS, Daniel (1985). *Estudi lingüístic sobre la parla del Camp de Tarragona*. Montserrat: Curial edicions catalanes i Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- VENY, Joan (2007). *Petit atlas lingüístic del domini català*, vol. I. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- VENY, Joan, Lídia PONS (2001). *Atlas lingüístic del domini català*, vol. I. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- VENY, Joan, Lídia PONS (2006). *Atlas lingüístic del domini català*, vol. III. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.